

TALABALAR MA'NAVIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TA'LIM MUHITIDAN FOYDALANISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.

Turayev Qaxramon Nortojiyevich

.Termiz Davlat Universiteti.Fizika matematika fakulteti katta o'qituvchisi

[.turaevqahramon184@gmail.com](mailto:turaevqahramon184@gmail.com)

ANNOTATSIYA: Maqolada talabalar ma'naviyatini rivojlantirishda axborot ta'lim muhitidan foydalanish metodikasini takomillashtirish xaqida keng ma'lumot berilgan.

KALIT SO'ZLAR: internet-televideniye, internet-radio, elektron pochta, onlayn-video, texnologiya.

KIRISH: Bugungi kunda axborot olamida Internet, internet-televideniye, internet-radio, elektron pochta, onlayn-video kabi ko'plab yangi axborot tarqatish texnologiyalari tez sur'atlar bilan rivojlanib, ularning auditoriyasi va ta'sir doirasi tobora kengayib borayotganligiga guvoh bo'lmoqdamiz. Bunday axborot vositalariga asosan yoshlar juda katta qiziqish bilan qarashi va alardan keng foydalanishini hisobga olsak, haqiqatdan ham, bu masalaning naqadar ulkan ahamiyatga ega ekanini anglash qiyin emas. Ma'lumki, aholi o'rtasida, jumladan, yosh avlod ongida dunyoda, yon-atrofimizda bo'layotgan voqea-hodisalar, yangiliklar haqidagi fikrlarning shakllanishida ommaviy axborot vositalari katta rol o'ynaydi. Shuning uchun ham bugungi kunda zamonaviy ta'lim tizimiga yana bir muhim vazifa- bolalarni turli manbalardan, birinchi navbatda, televizor, Internet va mobil telefoni kabi axborot uzatuvchi vositalardan olinayotgan turli axborotlarni to'g'ri qabul qila olishga o'rgatish vazifasi yuklatilmoqda. Farzandlarimiz har qanday axborotlarning sifati va ishonchliligini baholay olishlari, axborotlardan to'g'ri foydalana bilishlari, tanlay olishlari va har bir ma'lumotga tanqidiy yondashishni o'rganishlari zarur. Shu bilan birga, Internet, televideniye, kino, radio, video, mobil

telefoni, turli ma'lumotlar aks etgan slayd va suratlar kabi aloqa va ma'lumot uzatuvchi vositalarning jadal rivojlanib borishi hayotimizni sifat jihatdan o'zgartirib, ko'plab yangi muammolarni, masalan, axborot madaniyatini shakllantirish hamda o'sib kelayotgan avlodning axborot xavfsizligini ta'minlash muammolarini yuzaga keltirmoqda. Mazkur jarayonda Mediata'lim o'quvchini mustaqil fikr yuritishga, ijodkorlik faoliyatlarini rivojlantirishga, axborot olish, uni qayta ishlash, umumlashtirish, xulosa chiqarishga o'rgatib, yoshlarning dunyoqarashi, intellektual salohiyatining rivojlanishiga va kamol topishiga zamin yaratadi.

ASOSIY QISM: Axborot texnologiyalashtirish asbob-uskuna vasifatida ishlab chiqarish juda jadallik bilan rivojlanib borishi, masalan, yangi avlod kompyuterlarining, yangi dasturlarining chiqishi, turli ta'limiy vositalarini hal etish qulay texnikatiy uchun ochib uchun. shuning uchun ilmiy izlanishlar o'quv joy foydalaniladigan axborot tizimlari o'z didaktik sifatlariga ko'rahali ham qoniqarsiz darajadaekanlig ini ko'rsatadi. Buning sababikatta, axborot texnologiyalarini o'qitish oldida ketning metodik (pedagogik) uchun axborotlashtirish texnikaviy uchun bundan ancha orqada qolib ketyapti. Kompyuterning bu judakatta, biroqpedagogikmaqsadlarda u yaxshi darajada qilinmayapti. O'qitish shaxsiy axborot uni tartibga solish da kiritiladi. katta, axborot avtomatlashtirilgan o'qitish tizimlashtirish ma'lumotlar bazasini kerakda, elektron darsliklarninarsa uchun o'quv materiallar tayyorlashda, modellashtiriuvesalom qilinadi kompyuter tizimlari bilan o'quv ishlarining filmlarini, masalalar va haqida, sinov topshiriqlari tuzishda kiritiladi. Axborot texnologiyalari bir yo'la bir necha fan sohalariga informatika, matematika, kibernetika, psixologiya, pedagogika kabi muxlislarga oid ma'lumotlar birlash, shuning uchun bu uyg'unlikda tibbiyot- pedagogik asos kuno'rin tutadi. Axborot texnologiyalarini ishlab chiqarish chiqish va o'qitishjarayonigajoriy qilishmuhimo'rinegallaydi. Yangi axborottexnologiyalari o'quv jarayoni va ilmiy-tadqiqot ishlari uchun katta joy ega. odam ta'limiy texnologiyalardan farqli xushmuomala, axborot texnologiyalarida mehnat predmeti va uning natijalari sifatida axborot, mehnat quroli bo'lib esa

axborotlashtirishning texnikaviy uchun xizmat qiladi. Kompyuter uchun o'quv-tarbiya jarayonining turli bosqichlarida:

- o'quvchilarga o'quv materiallari ni taqdim etish bosqichida: kompyuter bilan interfaol o'zaro birgalashib, harakat qilish jarayonida

- o'quv materialini o'zlashtirishda;

- o'zlashtirilgan bilimlar, malakalar va ko'zingizni takrorlash va shaxsda;

- o'qitishda erishilgan dasturlarni oraliq va yakuniy nazorat qilish va o'z-o'zini nazorat qilish boshlashda;

- o'quv materiallar qismlarga bo'lish, uni klassifikatsiyalash va tizimlashtirishni taorqali o'rganish jarayoniga va uning oqibatlariga qarab rivojlanishida foydalanish mumkin.

Oqilona axborot kompyuterli o'quv dasturlari tomonidan o'quvchilar o'zingni qilish narsa va pedagogik qoidalari e'tiborga olingan taqdirda o'qitishni indivizuallashtirish vfarq qiladinsiyallashtirishga. bolalarningasboblariva o'qishdagi mustaqilyaratish rag'batlantiris hga imkon beradi. Maktab pedagogik jarayon kompyuter o'qituvchi, ishchi qurol, o'qitish obykti, hamkorlik jamoa, bo'sh vaqt (o'yin) muhiti xizmatlarini bajarishi mumkin (G. K. Selefko). Kompyuter o'qituvchi sifatida o'qituvchini va kitobni qisman yoki to'liq o'mi bosadigan o'quv axborot manbai; multimedia va telekomunikatsiya imkoniyatlari bilan tamoman yangi sifat darajasidagi ko'rgazmali vosita; individual va axborot muhiti; trenajyyoki; o'quvchilar bilimni tashhislash va nazorat qilishning vositasi vositalarini amalga oshirish. Ishchi qurol sifatida kompyuter- matnlarni tayyorlash va ularni saqlash matn redaktori; grafikaviy redaktor va kattaga ega yordam mashinasi vositalarini. O'qitish obykti sifatidagi xizmatini kompyuter-dasturlashtirish; dasturli mahsulotni tayyorlash; har turli axborot auditoriya bilon muloqot qilish, Internetda bog'lanish orqali vujudga keltirilgan muhitlarini qo'llash moboynda amalga oshirish. Hamkorlik tomonidan jamoa keng keng tarqab qilinadi. Bo'sh vaqt (o'yin) muhiti o'yin dasturlari, tarmoq bo'yicha kompyuterli o'yinlar, kompyuterli video tomonidan tashkilashtiriladi. Axborot muhiti zamonaviy dunyo haqida axborot bozorlari, gipermatn

va multimedia. imitatsion o'rganish, elektron aloqalar, ekspert tizimlarini kiritadi. Hozirgi kunda kompyuter o'qitish qudratli maqsadga aylangan. Kompyuterli texnologiyada o'qituvchi ishi, V. K. Selefko ta'kidlaganidek, yordamdan iborat:

1.a)butun sinf o'quv predmeti darajasida o'quv ishini tashkillashtirish(o'quv jarayoni grafigi, sirtqi tashhis. yakuniy nazorat);

2.b)gunohkor ichida o'quvchilarnifaollashtirishvahisobotishinibelgilash, ish o'rinlarini hudud, yo'riqnoma berish, gunoh ichka nisbatan tarmoqni boshqaruv kabilar;

3.v)o'quvchilari individual shaxs, individual yordam ko'rsatish, bolalar bilan iindividual "insoniy munosabat. Kompyuter shaxs tomonidan o'qitish ko'rish va joy obrazlarini foydalanuvchi mukammal variantiga erishiladi:

4.g)axborot muhiti qismlarini tayyorlash, tahrir ma'lum bir o'quv fani mazmuni bilan bog'liqligidan iborat.

Katta, multimedia texnologiyalaridan ishonchli interfaol darslarni o'tkazish yaxshi samara beradi. Odatda darsda o'qituvchi dars mavzusi mazmunini bayon qiladi o'quvchilar esa tinglab ko'rib,eslab qoladilar.Kerakli yozuvlarni daftarlariga yozadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutq, T., 2016, 56 b.

2. Mirziyoev Sh. M. Erkin va farovon, demokrat O'zbekiston davlatini barpo etamiz. Toshkent: O'zbekiston NMIU, 2016. B. 14.

3. Mirziyoyev Sh.M. Adabiyot va san'at, madaniyatni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash -xalqimiz manaviy olamini uyg'otish asosidagi poidevoridir. Prezident Sh. - Toshkent, 2017yil, 4-avgust.

4. Karimov F. O'zbek mumtoz adabiyotining bosh nazari masalalari./Q. Pardayev. Muqimiy muvashshahlari, M uqimiy she'riyatida tahrir masalasi, M uqimiyning uch qo'lyozma bayozi, Muqimiy ta'rixlari, M uqim iy sayohatnomasi tarixidan.

5. G'ulom Karimov marifat fidoisi. - T.: Mumtoz sus, 2009.-B.56-63;